

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

**UPORABA PREPOVEDANIH DROG,
KONOPLJE V ZDRAVSTVENE NAMENE
IN ZLORABA ZDRAVIL NA RECEPT
MED PREBIVALCI SLOVENIJE –
POVZETEK**

UPORABA PREPOVEDANIH DROG, KONOPLJE V ZDRAVSTVENE NAMENE IN ZLORABA ZDRAVIL NA RECEPT MED PREBIVALCI SLOVENIJE – POVZETEK

Avtorji: *Andreja Drev, Ada Hočevar Grom, Darja Lavtar, Maruša Rehberger, Aleš Korošec*

Oblikovanje: *Andreja Frič*

Fotografije: *Freepik*

Izdajatelj: *Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana*

Leto izdaje: *2022*

Elektronska izdaja.

Spletni naslov: <http://www.nijz.si/>

Zaščita dokumenta

© 2022 NIJZ

Vse pravice pridržane. Reprodukcijska po delih ali v celoti na kakršnem koli način in v katerem koli mediju ni dovoljena brez pisnega dovoljenja avtorjev. Kršitve se sankcionirajo skladno z avtorskoppravno in s kazensko zakonodajo.

UPORABA PREPOVEDANIH DROG, KONOPLJE V ZDRAVSTVENE NAMENE IN ZLORABA ZDRAVIL NA RECEPT MED PREBIVALCI SLOVENIJE – POVZETEK

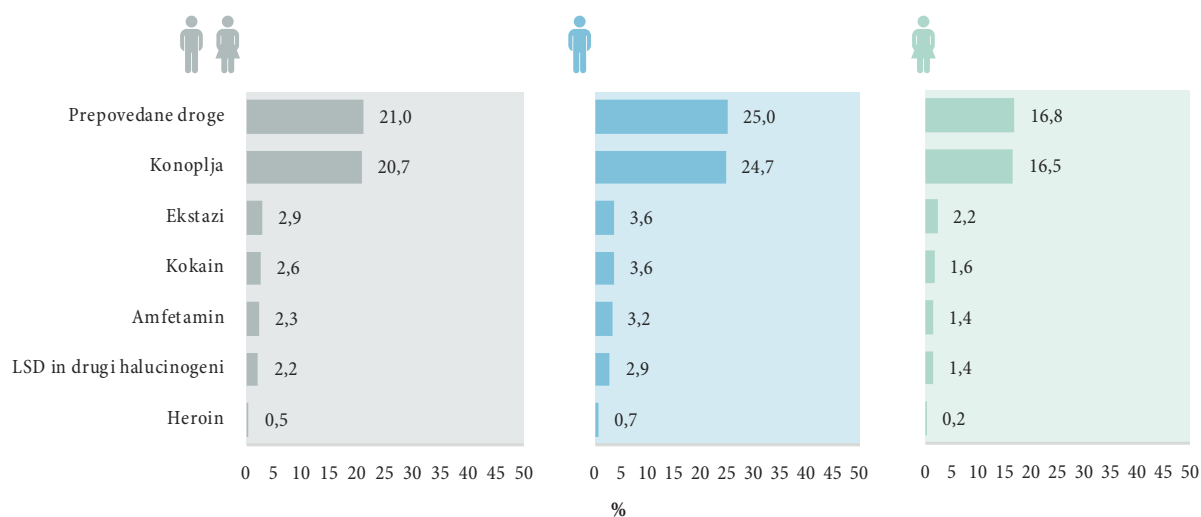
UVOD

V novi strategiji EU na področju drog za obdobje 2021–2025 je zapisano, da mora odziv na problematiko prepovedanih drog temeljiti na dokazih in se izvajati s celostnim pristopom. Nacionalni inštitut za javno zdravje zagotavlja podatke o razširjenosti uporabe drog v slovenski populaciji, ki služijo kot osnova za razvoj politik in programov na področju preprečevanja uporabe prepovedanih drog v Sloveniji. Namen publikacije je prikazati razširjenost in značilnosti uporabe posameznih prepovedanih drog, konoplje v zdravstvene namene in neustrezne rabe zdravil na recept v splošni populaciji v Sloveniji. Prikazani so podatki druge Nacionalne raziskave o tobaku, alkoholu in drugih drogah, ki jo je Nacionalni inštitut za javno zdravje izvedel v letu 2018 in tudi primerjava s prvo presečno raziskavo iz leta 2011/2012. Podatki kažejo, da postaja uporaba drog tudi pri nas vse bolj razširjen in kompleksen problem. Droge so bolj dostopne, njihovi uporabniki pa vedno bolj raznoliki. To zahteva celovite odgovore socialne, zdravstvene in varnostne politike, ki temeljijo na dokazih in bodo morali biti upoštevani tudi v novi nacionalni strategiji in akcijskem načrtu na področju drog v Sloveniji.

UPORABA PREPOVEDANIH DROG V OBDOBJU 2012–2018 NARASLA

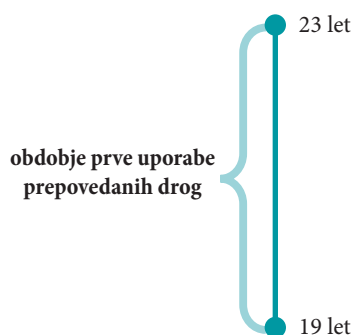
Eden od petih prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let je že kdaj v življenju poskusil katero izmed prepovedanih drog. Konoplja je še vedno najbolj razširjena prepovedana droga med prebivalci Slovenije, sledijo ekstazi, kokain, amfetamin, LSD in drugi halucinogeni ter heroin. Uporaba vseh posameznih prepovedanih drog kadarkoli v življenju je bolj razširjena med moškimi kot med ženskami (Slika 1).

Slika 1: Razširjenost uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

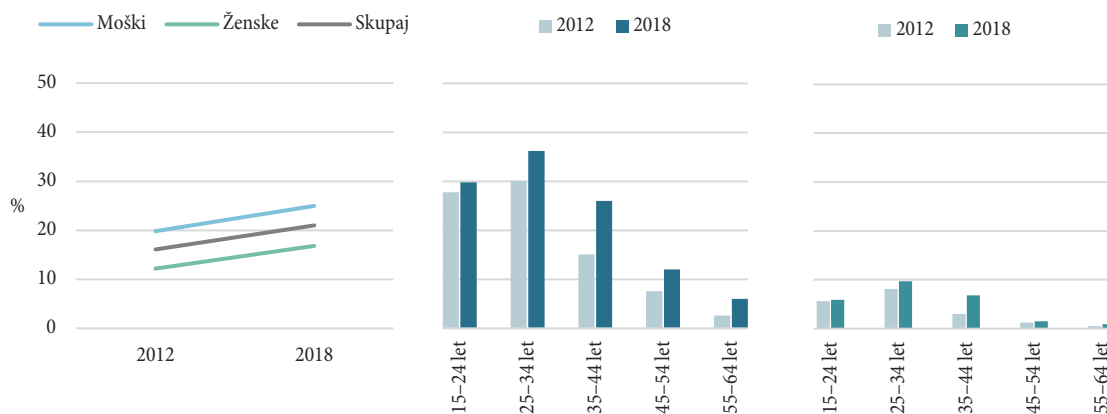
Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Med mladimi (15–24 let), mladimi odraslimi (25–34 let) in odraslimi v starosti 35–44 let beležimo večjo razširjenost uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju kot med starejšimi od 45 let. Starostno obdobje za iniciacijo posameznih prepovedanih drog je od 19. do 23. leta. Najnižjo povprečno starost ob prvi uporabi beležimo pri konoplji in najvišjo pri kokainu.

Med letoma 2012 in 2018 beležimo zvišanje odstotka uporabnikov prepovedanih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, ta ugotovitev velja tudi za uporabnike konoplje, ekstazija, kokaina, amfetamina in za uporabnike več drog ob eni priložnosti. Odstotek prebivalcev, ki so že kdaj uporabili prepovedano drogo, se je pomembno zvišal v skoraj vseh desetletnih starostnih skupinah, z izjemo skupine 15–24 let, kjer se nakazuje le manjše zvišanje, ki pa ni statistično pomembno (Slika 2).

Slika 2: Primerjava odstotka uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu ter po 10-letnih starostnih skupinah vključno s konopljo in brez konoplje

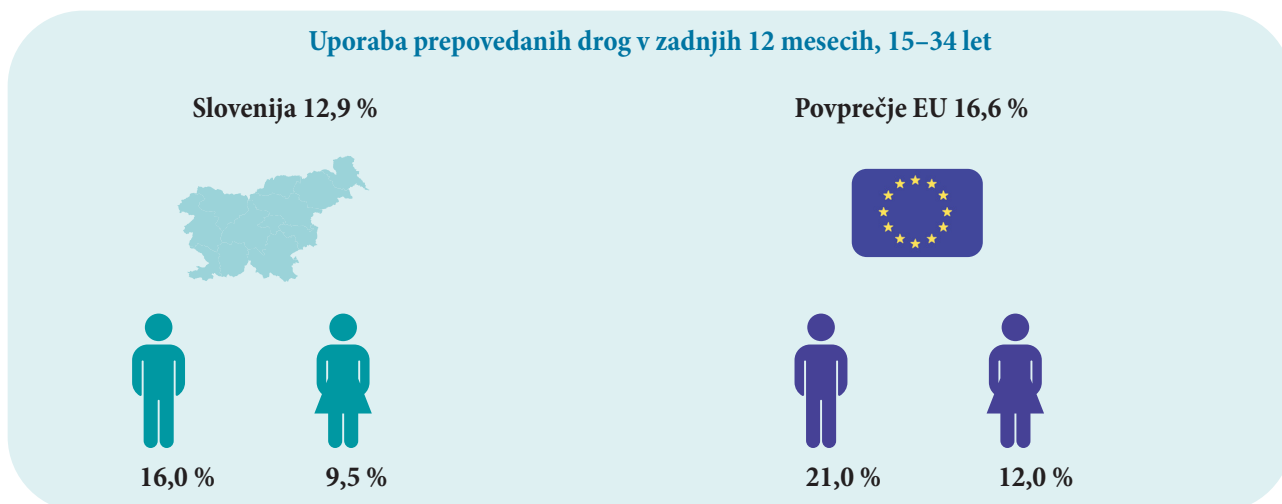
Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 po 10-letnih starostnih skupinah vključno s konopljo.

Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 po 10-letnih starostnih skupinah brez konoplje.

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Slovenija se po razširjenosti uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju uvršča pod povprečje EU (Slika 3).

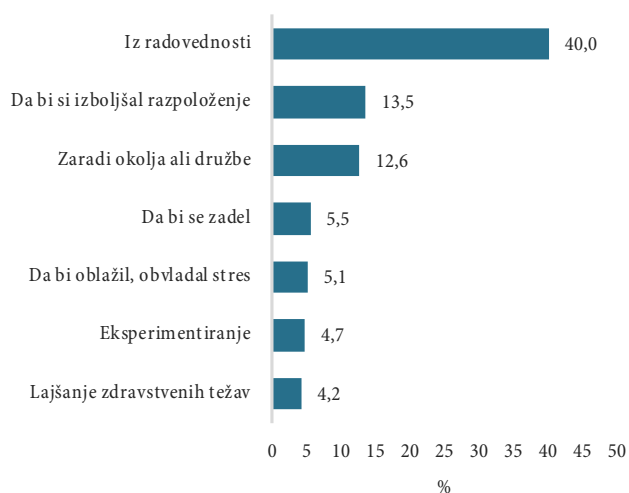
Slika 3: Razširjenost uporabe prepovedanih drog v zadnjih 12 mesecih med mladimi odraslimi, starimi 15–34 let, v Sloveniji in EU (v %)

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018 in Evropsko poročilo o drogah, EMCDDA 2020.

Kot tri najpogostejše razloge za uporabo prepovedane droge so prebivalci Slovenije navedli: iz radovednosti, da bi si izboljšal razpoloženje in zaradi okolja ali družbe, v kateri se nahajam (Slika 4).

Slika 4: Najpogostejši razlogi za uporabo prepovedane droge med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let

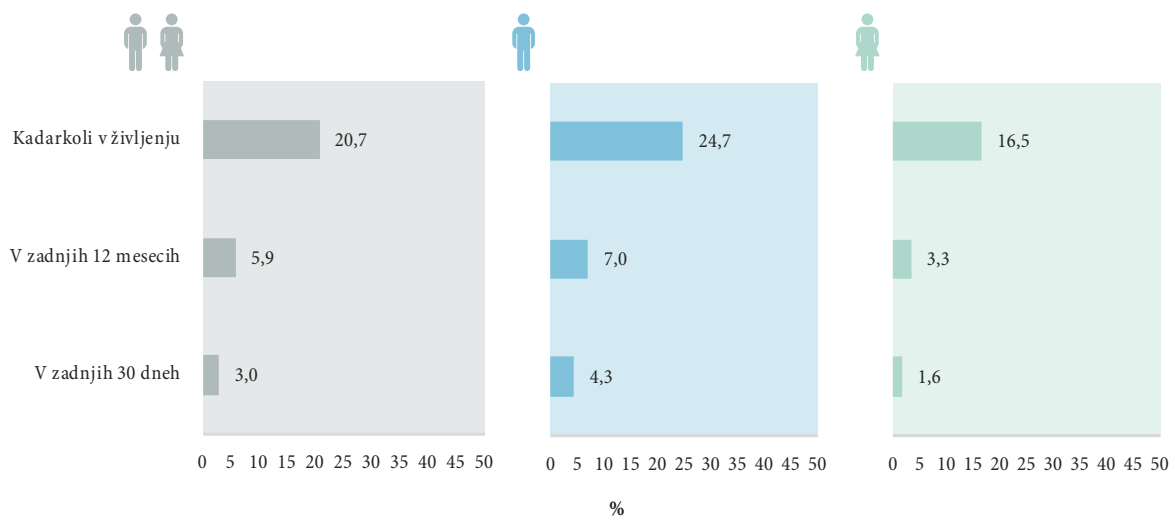

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

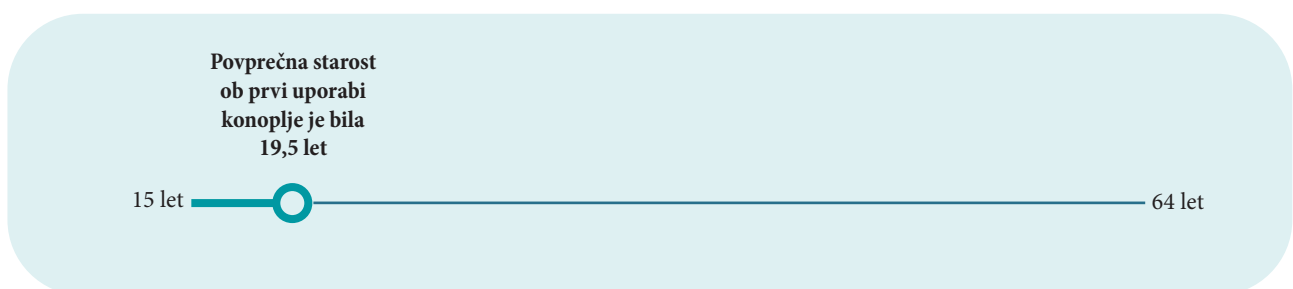
KONOPLJA NAJPOGOSTEJE UPORABLJENA PREPOVEDANA DRUGA V SLOVENIJI, NJENA UPORABA POVEZANA Z RAZLIČNIMI ZDRAVSTVENIMI IN SOCIALNIMI POSLEDICAMI

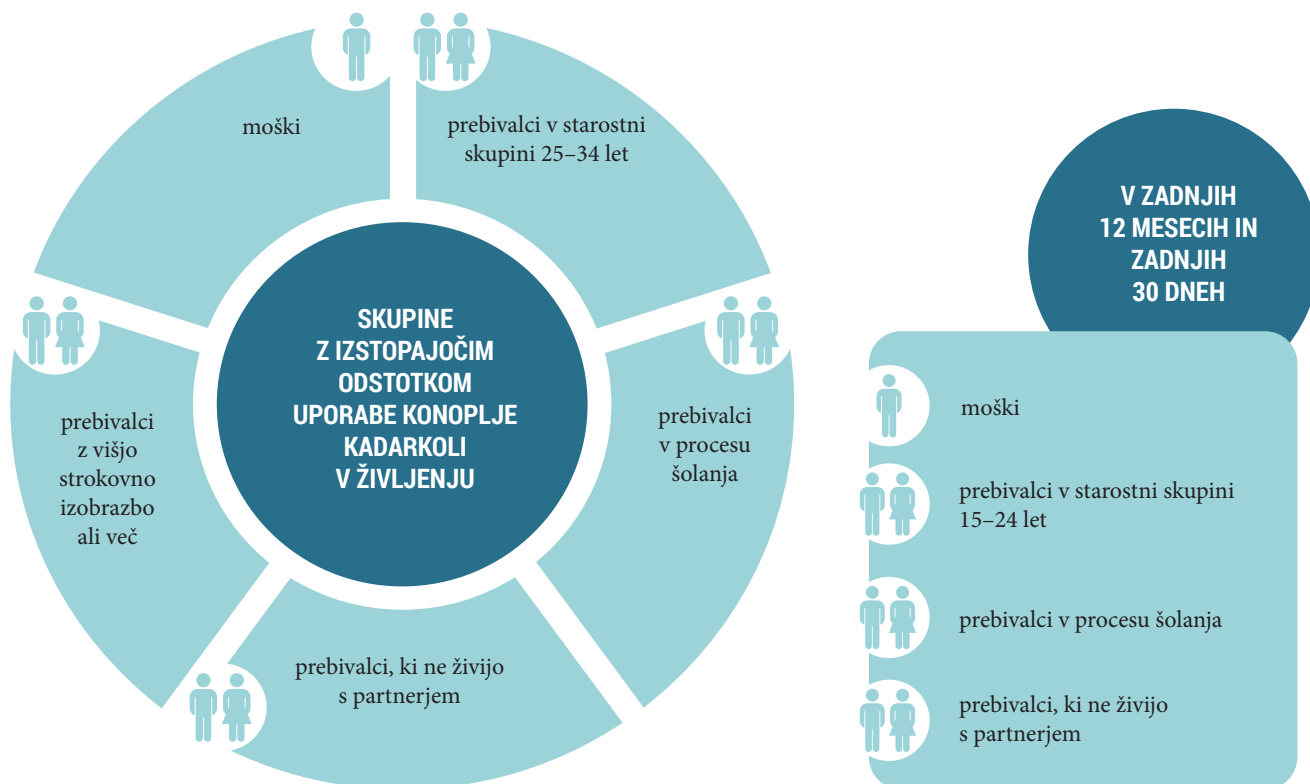
Že kdaj v življenju je konopljo uporabilo 20,7 % prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let, v zadnjih 12 mesecih je to prepovedano drogo uporabilo 5,9 % prebivalcev, v zadnjih 30 dneh pa 3,0 %. Dnevno je konopljo uporabljalo 0,7 % prebivalcev Slovenije. Uporaba konoplje je bolj razširjena med moškimi kot med ženskami (Slika 5).

Slika 5: Odstotek uporabnikov konoplje kadarkoli v življenju, v zadnjih 12 mesecih, v zadnjih 30 dneh med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

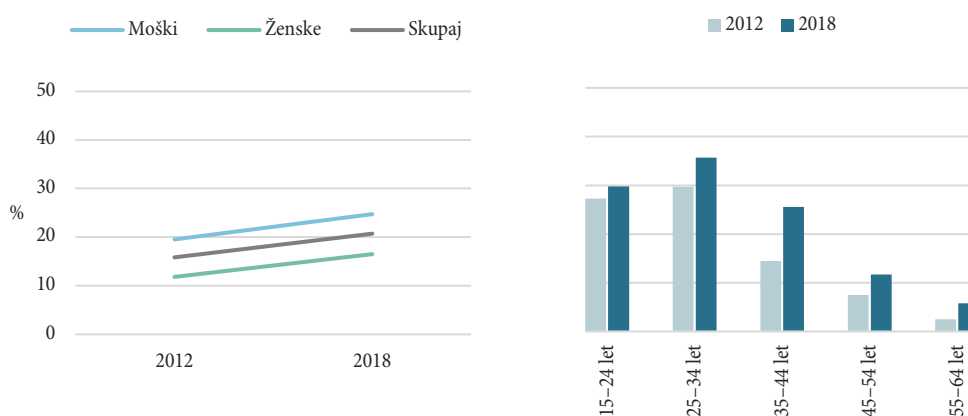
Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Med letoma 2012 in 2018 se je zvišal odstotek prebivalcev v starosti 15–64 let, ki so v zadnjih 12 mesecih uporabljali konopljo, ki so že kdaj v življenju uporabili konopljo, skupaj in pri obeh spolih (Slika 6).

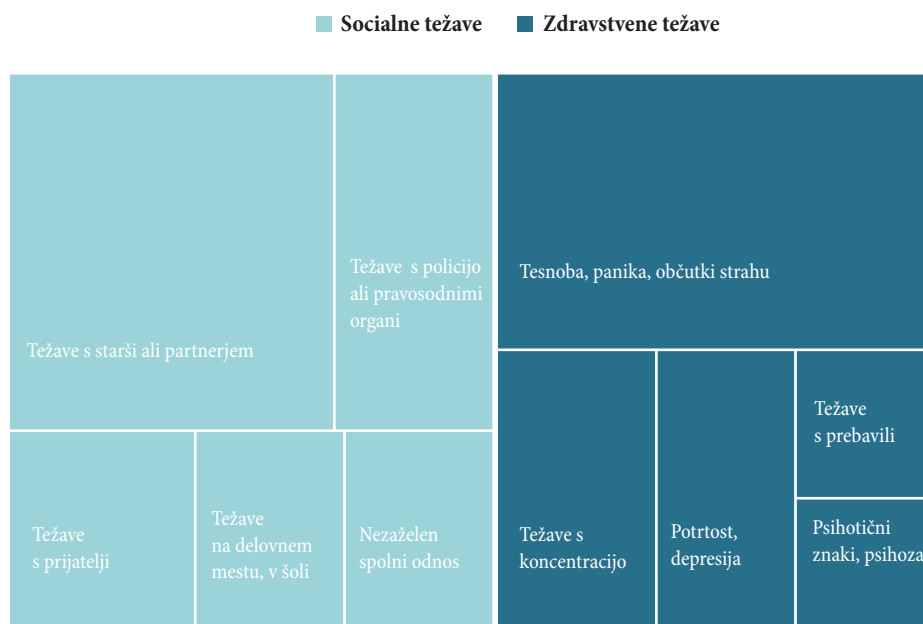
Slika 6: Primerjava razširjenosti uporabe konoplje kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj, po spolu in 10-letnih starostnih skupinah

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let so kot tri najpogostejše zdravstvene težave, povezane z uporabo konoplje, navedli: tesnobo, težave s koncentracijo, potrnost oziroma depresijo. Kot tri najpogostejše socialne težave, povezane z uporabo konoplje, pa so navedli: težave s starši ali partnerjem, težave s policijo ali pravosodnimi organi, težave s prijatelji (Slika 7).

Slika 7: Najpogostejše zdravstvene in socialne posledice, povezane z uporabo konoplje med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let

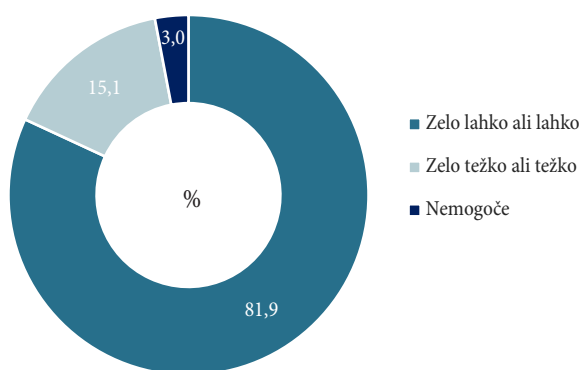

Opomba: Možnih je bilo več odgovorov.

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Večina prebivalcev v starosti 15–64 let, ki so v zadnjih 12 mesecih uporabljali konopljo, ocenjuje, da bi v naslednjih 24 urah do konoplje dostopali lahko ali zelo lahko (Slika 8).

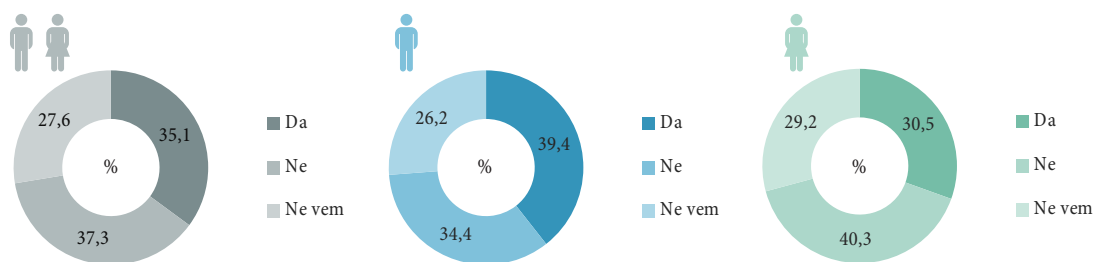
Slika 8: Dostopnost do konoplje v naslednjih 24 urah

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

S popolno legalizacijo konoplje se strinja dobra tretjina prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let, več kot tretjina jih temu nasprotuje, približno četrtnina pa se jih do tega vprašanja ni opredelila. Legalizaciji konoplje je naklonjenih več moških kot žensk (Slika 9).

Slika 9: Mnenja glede legalizacije konoplje v nezdravstvene namene med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

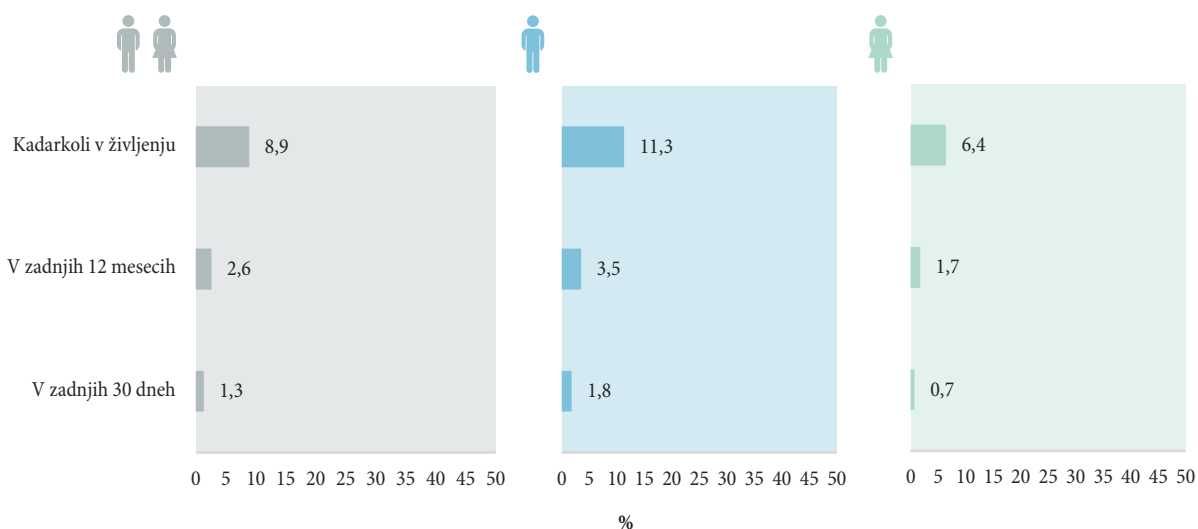

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

VEČ DROG OB ENI PRILOŽNOSTI ŽE KDAJ UPORABILO 9 % PREBIVALCEV SLOVENIJE

Več drog ob eni priložnosti je že kdaj v življenju uporabilo 8,9 % prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let, v zadnjih 12 mesecih je več drog uporabilo 2,6 % prebivalcev in v zadnjih 30 dneh 1,3 %. Uporaba več drog ob eni priložnosti je bolj razširjena med moškimi kot med ženskami (Slika 10).

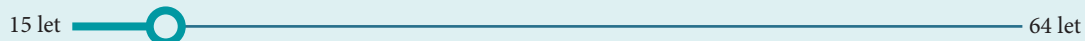
Slika 10: Odstotek uporabnikov več drog ob eni priložnosti kadarkoli v življenju, v zadnjih 12 mesecih, v zadnjih 30 dneh med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

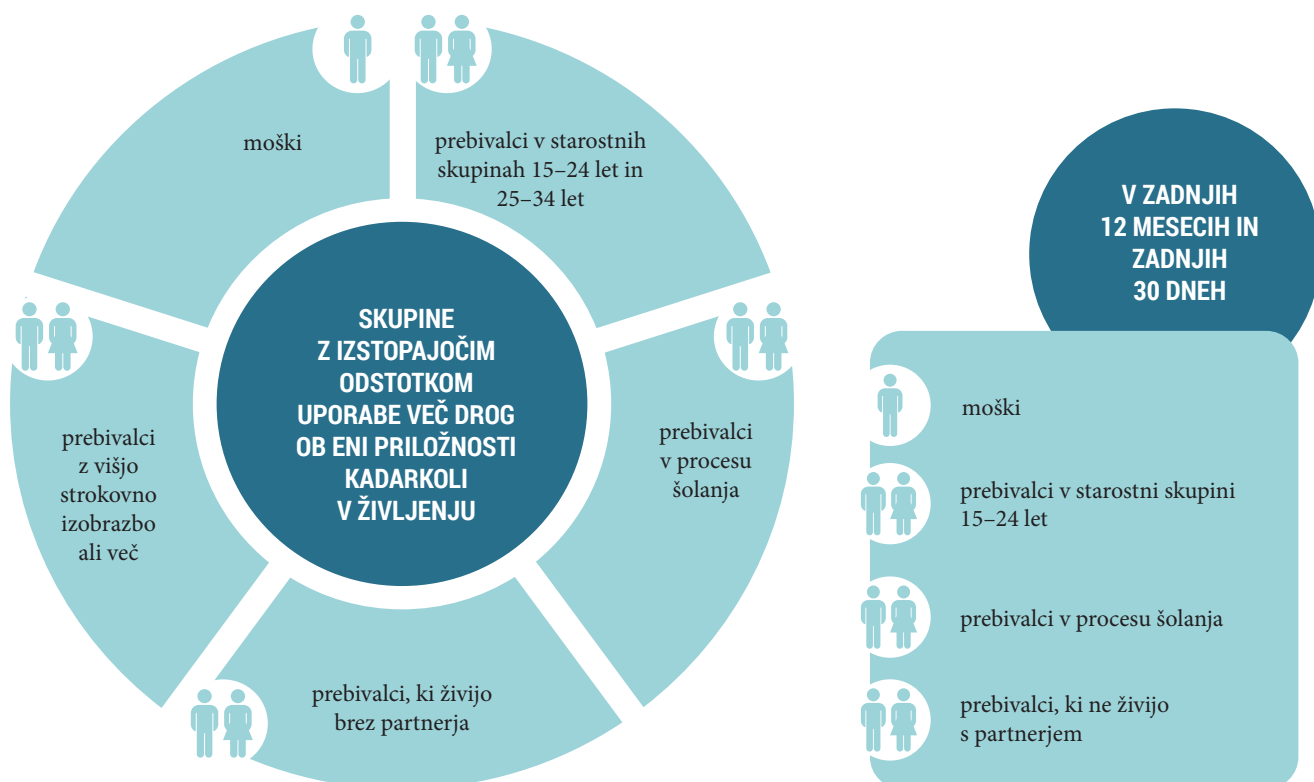

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

V najvišjem odstotku je bila uporabljena kombinacija alkohola in konoplje, sledi kombinacija alkohola, konoplje in vsaj ene stimulativne droge.

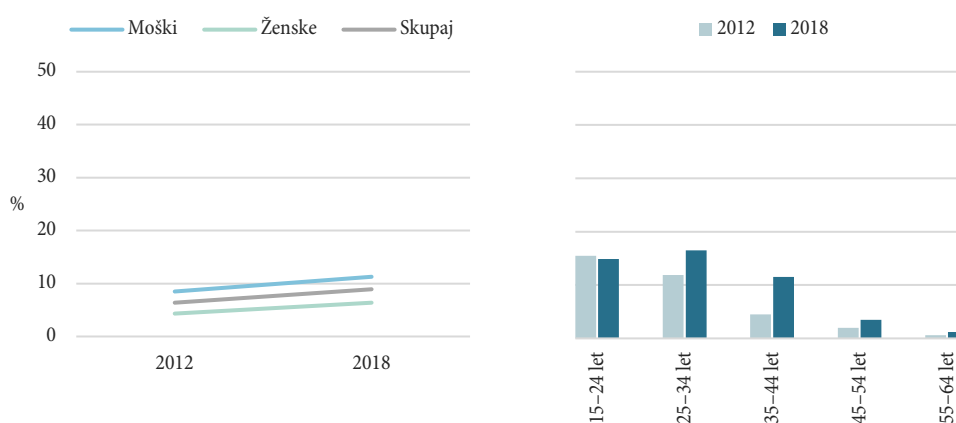
Povprečna starost
ob prvi uporabi več drog
ob eni priložnosti je bila
19,3 let

Med letoma 2012 in 2018 se je pomembno zvišal odstotek prebivalcev Slovenije v starosti 15–64, ki so že kdaj v življenju uporabili več drog ob eni priložnosti, skupaj in pri obeh spolih (Slika 11).

Slika 11: Primerjava razširjenosti uporabe več drog ob eni priložnosti kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj, po spolu in 10-letnih starostnih skupinah

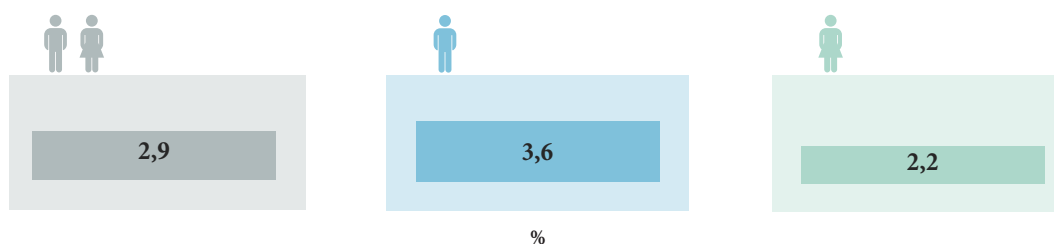

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

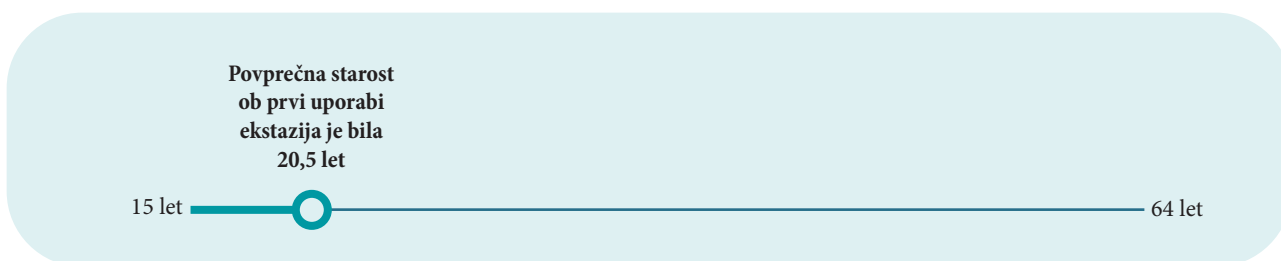
EKSTAZI NAJPOGOSTEJE UPORABLJENA STIMULATIVNA DROGA

Ekstazi je že kdaj v življenju uporabilo 2,9 % prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let. Med moškimi je uporaba ekstazija bolj razširjena kot med ženskami (Slika 12).

Slika 12: Odstotek uporabnikov ekstazija kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

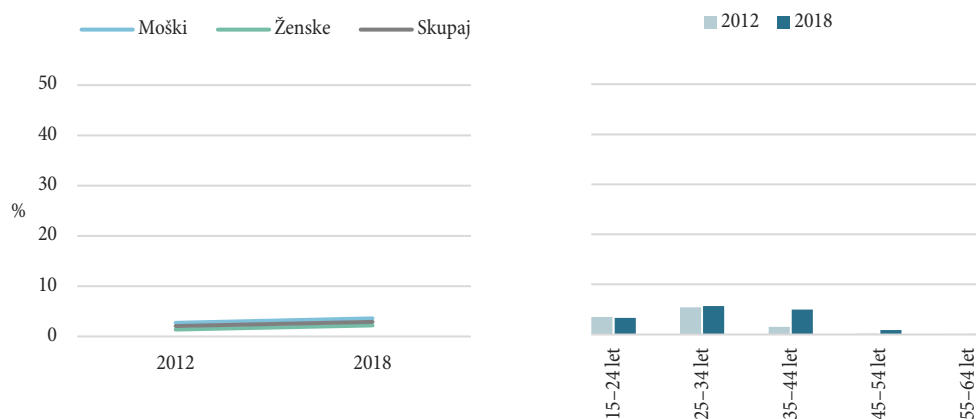

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Med letoma 2012 in 2018 se je zvišal odstotek prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let, ki so že kdaj v življenju uporabili ekstazi, skupaj in med ženskami (Slika 13).

Slika 13: Primerjava razširjenosti uporabe ekstazija kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj, po spolu in 10-letnih starostnih skupinah

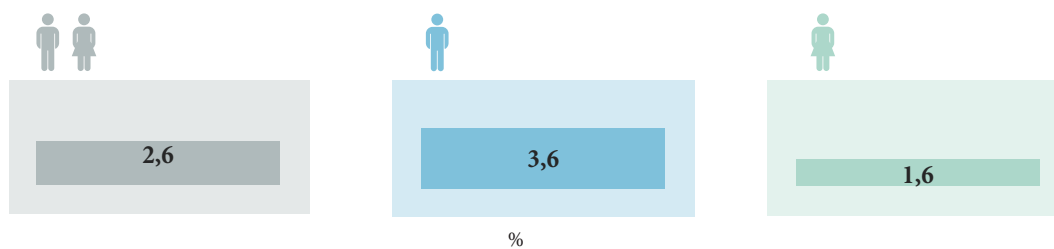

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

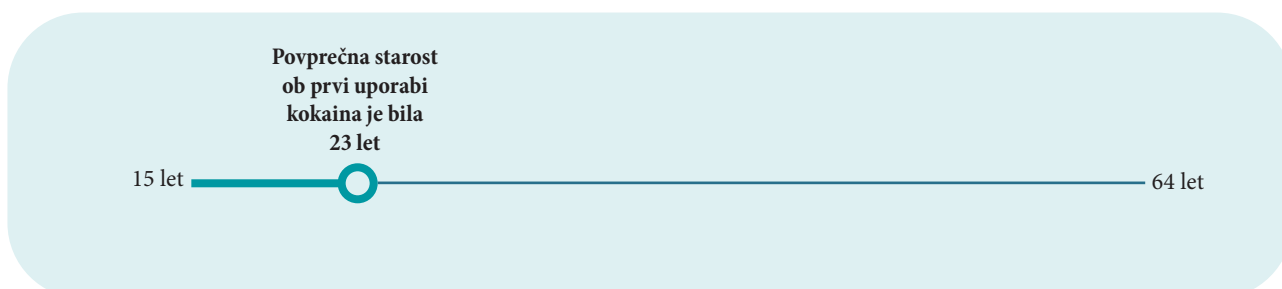
UPORABA KOKAINA NARASLA

Kokain je že kdaj v življenju uporabilo 2,6 % prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let. Med moškimi je uporaba kokaina bolj razširjena kot med ženskami (Slika 14).

Slika 14: Odstotek uporabnikov kokaina kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

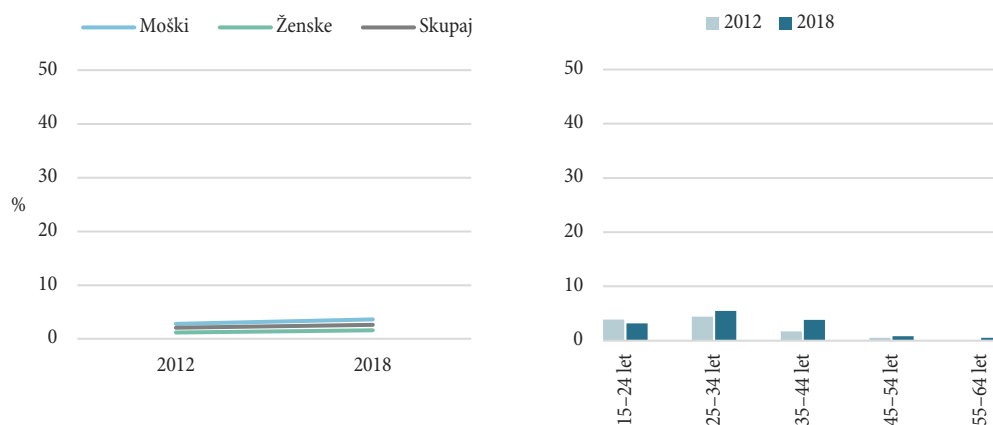
Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Med letoma 2012 in 2018 se je zvišal odstotek prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let, ki so že kdaj v življenju uporabili kokain (Slika 15).

Slika 15: Primerjava razširjenosti uporabe kokaina kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj, po spolu in 10-letnih starostnih skupinah

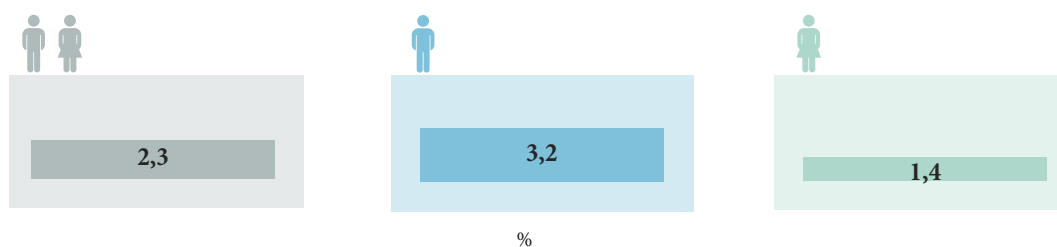

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

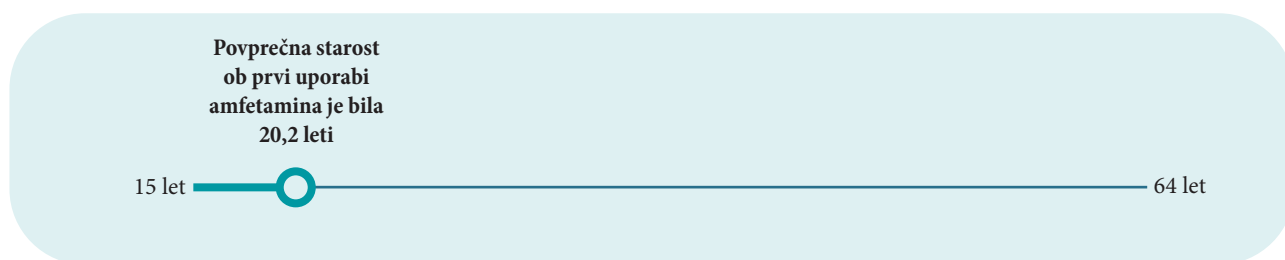
UPARABA AMFETAMINA NAJVIŠJA MED MLADIMI MOŠKIMI V STAROSTI 25–34 LET

Amfetamin je že kdaj v življenju uporabilo 2,3 % prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let. Med moškimi je uporaba amfetamina bolj razširjena kot med ženskami (Slika 16).

Slika 16: Odstotek uporabnikov amfetamina kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

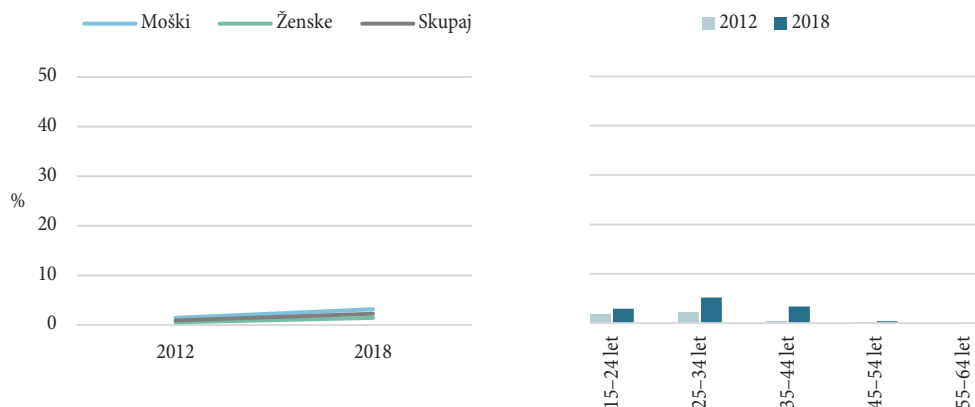

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Med letoma 2012 in 2018 se je zvišal odstotek prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let, ki so že kdaj v življenju uporabili amfetamin, skupaj in pri obeh spolih (Slika 17).

Slika 17: Primerjava razširjenosti uporabe amfetamina kadarkoli v življenju med letoma 2012 in 2018 med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj, po spolu in 10-letnih starostnih skupinah

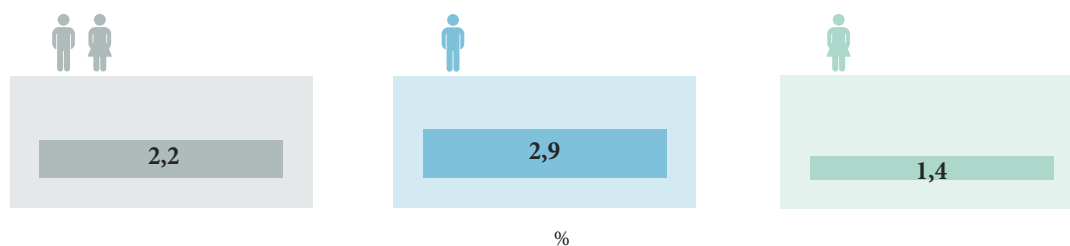

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

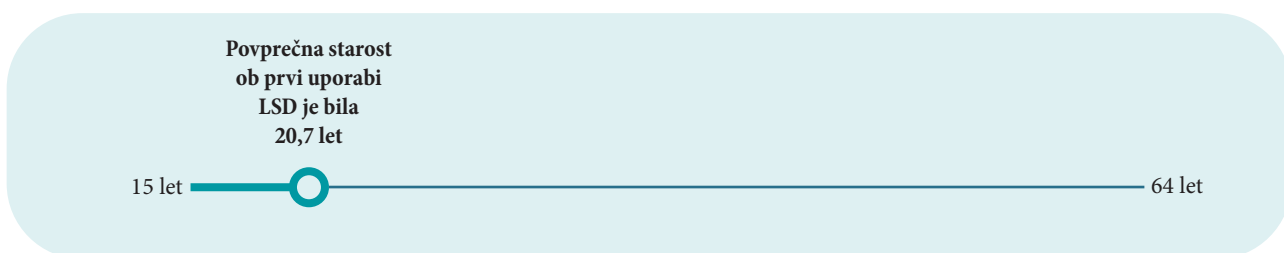
UPORABA LSD IN DRUGIH HALUCINOGENOV STABILNA

LSD in druge halucinogene je že kdaj v življenju uporabilo 2,2 % prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let. Med moškimi je uporaba LSD in drugih halucinogenov bolj razširjena kot med ženskami (Slika 18).

Slika 18: Odstotek uporabnikov LSD in halucinogenov kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, skupaj in po spolu

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

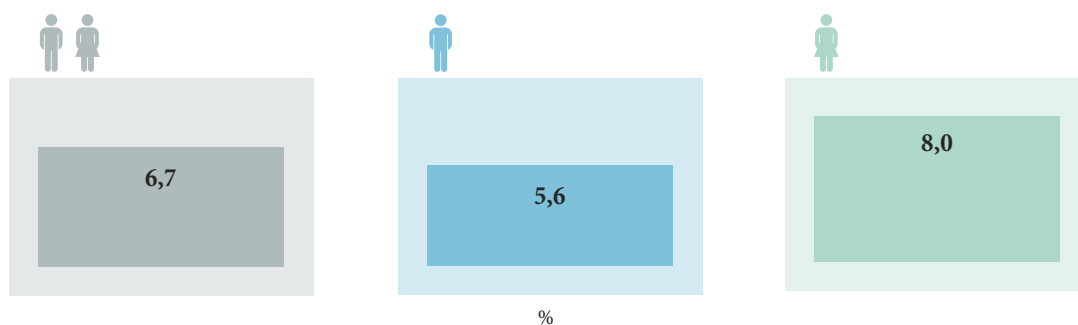

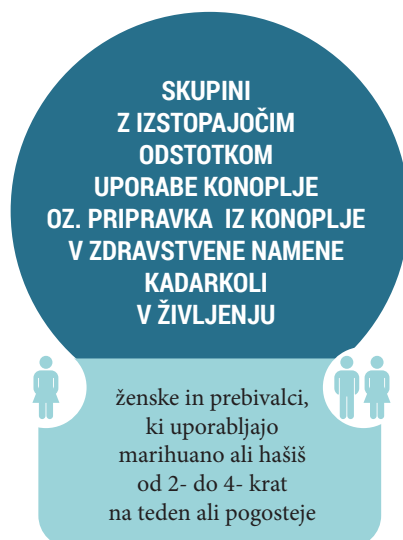
UPORABA KONOPLJE V ZDRAVSTVENE NAMENE POGOSTEJŠA MED ŽENSKAMI KOT MOŠKIMI

Že kdaj v življenju je konopljo oz. pripravek iz konoplje v zdravstvene namene uporabilo 6,7 % prebivalcev Slovenije, starih 15–64 let. Med ženskami je uporaba konoplje oz. pripravka iz konoplje v zdravstvene namene bolj razširjena kot med moškimi (Slika 19).

Slika 19: Odstotek uporabnikov konoplje oz. pripravka iz konoplje v zdravstvene namene kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije, stari 15–64 let, skupaj in po spolu

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Konopljino olje, konopljina smola in konopljina krema so pripravki, o uporabi katerih so prebivalci Slovenije poročali v najvišjem odstotku (Slika 20).

Slika 20: Vrste pripravkov iz konoplje, ki se uporabljajo v zdravstvene namene, med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, ki so uporabili takšne pripravke

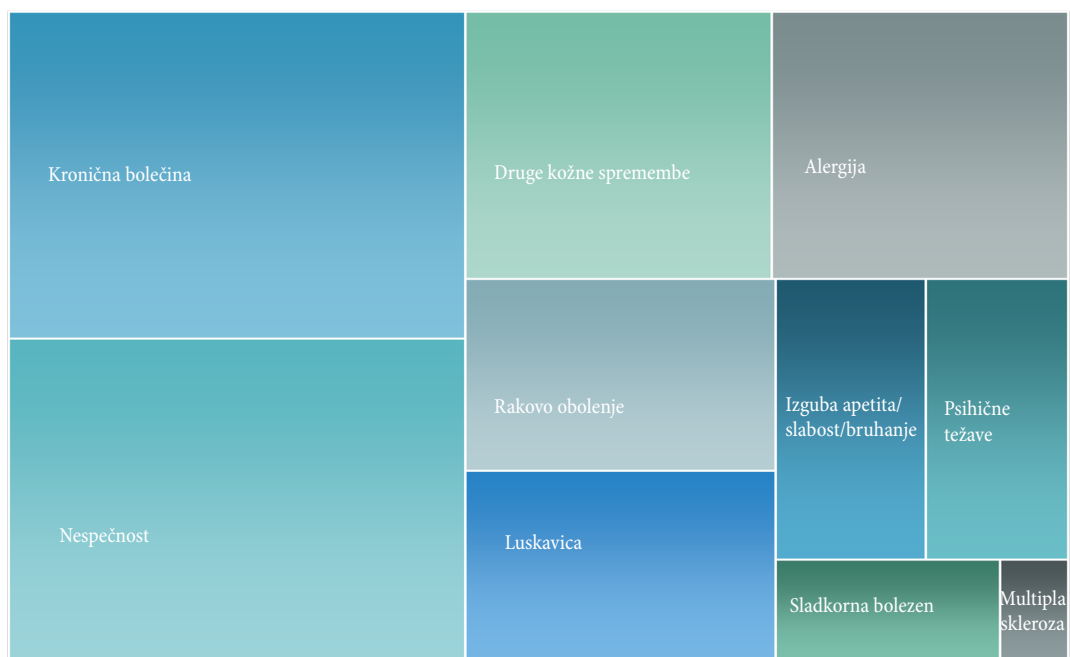

Opomba: Možnih je bilo več odgovorov.

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Kronična bolečina in nespečnost sta simptoma, zaradi katerih so prebivalci Slovenije v najvišjem odstotku poročali, da so uporabili konopljo oz. pripravke iz konoplje v zdravstvene namene (Slika 21).

Slika 21: Zdravstveni razlogi za uporabo konoplje ali pripravka iz konoplje v zdravstvene namene, med prebivalci Slovenije, starimi 15–64 let, ki so uporabili takšne pripravke

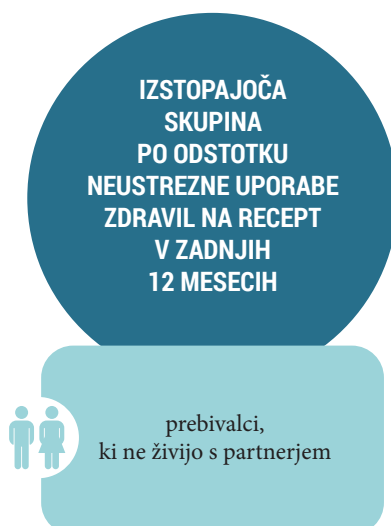

Opomba: Možnih je bilo več odgovorov.

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

ZLORABA ZDRAVIL NA RECEPT SPREGLEDAN JAVNOZDRAVSTVENI PROBLEM?

V preteklih 12 mesecih je psihoaktivna zdravila na recept v nemedicinske namene vsaj enkrat uporabilo 2 % prebivalcev Slovenije v starosti 15–64 let.

Trije najpogostejši razlogi za neustrezno uporabo zdravil na recept po poročanju prebivalcev Slovenije so: da bi si sam pozdravil bolečino, nespečnost in obvladovanje stresa (Slika 22). Močna protibolečinska zdravila in pomirjevala pa so tista zdravila, ki so jih prebivalci Slovenije v najvišjem odstotku uporabljali neustrezno.

Slika 22: Razlogi za zlorabo zdravil na recept

Opomba: Možnih je bilo več odgovorov.

Vir: Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let, NIJZ 2018.

Povezave:

Monografija Uporaba prepovedanih drog, konoplje v zdravstvene namene in zloraba zdravil na recept med prebivalci Slovenije dostopna na:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/atadd_26_8_21.pdf

Nacionalna poročila o stanju na področju prepovedanih drog v RS dostopna na:

<https://www.nijz.si/sl/podrocja-dela/moj-zivljenjski-slog/prepovedane-droge>

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Nacionalni inštitut za javno zdravje

Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana

Telefon: + 386 1 2441 400

E-pošta: info@nijz.si

Gradivo je dostopno na: <https://www.nijz.si/>

